

Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümlerinde Bireysel Ses Eğitimi Dersinin Doğru ve Etkili Konuşma Becerisine Etkisi

Barış TOPTAŞ^{1*}, Ayfer SÖNMEZ²

¹: Adıyaman Üniversitesi Devlet Konservatuarı, Müzik ve Sahne Sanatları Bölümü

²: MEB Müzik Öğretmeni

Özet

Bu çalışma, toplumun en önemli kültür varlığı olan dili, doğru ve etkili biçimiyle kullanabilmede Bireysel ses eğitimi dersinin önem derecesini ve gerekliliğini incelemek için yapılmıştır.

Araştırmada bireysel Ses Eğitimi dersinde doğru ve etkili konuşma becerisinin, öğrenciye ne derecede ve hangi yöntemlerle kavratıldığını araştırmak, karşılaşılan sorunları araştırmak ve çözüm önerileri sunmak için durum tespiti yapılmıştır. Her bölgeden seçilen güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenlere anket uygulanmıştır.

Yapılan araştırmada; bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru ve etkili konuşma becerisinin kavratılabileceği, fakat ders saatinin yetersizliğinden dolayı çalışmaların tam anlamı ile gerçekleşemediği, doğru ve etkili beceriyi kavratmada öğretmenin iyi rol-model olması gerekliliği sonucu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ses Eğitimi, Nefes, Fonetik, Doğru ve etkili konuşma.

Effects on the Right and Effective Speaking Skills of Individual Voice Training Course in School of Fine Arts Department of Music

Abstract

This study, It is performed to examine significance and necessity of Individual voice training lessons society's most important cultural assets that language, to be able to use the correct and effective.

This study was conducted due diligence investigate the problems encountered and to offer solutions to investigate to what extent and in what ways that students comprehend, the correct and effective speaking skills in individual voice training lessons survey was conducted at teachers that selected from each region Fine arts high schools within the individual voice training course.

In research resulted, necessity of being good role-model accurate and efficient on the teacher's ability to teach, Students can comprehend the correct and effective speaking skills with individual voice training lessons, but because of the lessons of failure work can not be carried out with full meaning,

Keywords: Voice Training, Breathable, Phonetic, accurate and effective speech.

1.Giriş

Toplumlar uygarlaştıkça sözcükler çoğalmış ve gelişmiş, bugün bile kullandığımız, jest, hareket ve mimiklerle de birleşerek, dili, daha ileri bir anlatım gücüne ulaştırmıştır. Sözcüklerle sesler arasında daha bir etkin işbirliği kurarak etkiyi yoğunlaştırmak isteyen insan, bununla da yetinmeyerek, müziğe başvurmuş ve doğuştan beraberinde getirdiği doğal sesini de eğitmek ve geliştirmenin yollarını aramış, yüz yıllar boyunca süren çabaların ve aşamaların sonunda da, ses tekniği ve eğitim metotlarını geliştirerek günümüze ulaştırmıştır.

* Yazışma yapılacak yazar: btoptas@hotmail.com

Makale metni 26.02.2015 tarihinde dergiye ulaştırılmış, 05.06.2015 tarihinde basım kararı alınmıştır.

İnsan yaşamında sesin, konuşmak ve müzik yapmak gibi, iki önemli işlevi vardır. Müzik yapmaya yarayan diğer araçların tek başına oluşturamadığı çeşitli renklerin tümünü içeren insan sesi, dilden aldığı güçle de, etkinliğini bir kat daha arttırmış, kendine özgü teknik ve yöntemleriyle de, müzik yapmaya yarayan diğer araçların yanındaki değerli ve tutarlı yerini almıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB],2008).

Güzel sanatlar liselerinde uygulanan müzik eğitimi Mesleki Sanat Eğitimi kapsamındadır. Mesleki Sanat Eğitimi, sanat alanının bütünü, bir kolunu ya da dalını, o bütün kol ya da ilgili bir işi meslek olarak seçen, seçmek isteyen, seçme olasılığı bulunan ya da öyle görünen, sanata belli düzeyde yetenekli kişilere yönelik olup, kolun, dalın işin ya da mesleğin gerektirdiği sanatsal davranışları ve birikimi kazandırmayı amaçlar.

(Uçan 1994) "İnsan sesi ve ses organı, müzik yapma ve yaratmada en doğal, en kullanışlı, en yetkin ve en etkili araçtır". Mesleki Sanat eğitimi veren kurumlarda öğrencilerin Müziksel işitme okuma yazma ve koro derslerinde seslerini yoğun olarak kullandıkları, üniversiteye giriş sınavlarında bir repertuar seslendirmekle yükümlü oldukları ve uzun vadede insan sesi ve ses organının, müzik yapma ve yaratmada en doğal, en kullanışlı, en yetkin ve en etkili araç olduğu gerçeği dikkate alınarak ses eğitiminin yeri ve önemi yadsınmaz. Ses eğitimi genel olarak müzik eğitiminin içeriksel açıdan genel kapsamında bulunur (Akt.MEB,2008).

Ses eğitimi "Bireylere sesini konuşurken ve şarkı söylerken, anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak kullanabilmesi için gereken davranışların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle, planlanan hedeflere yönelik olarak uygulanan, planlı programlı bir etkileşim sürecidir" (Töreyn,2008).

Başka bir ifadeyle ses eğitimi; bireylerin konuşma ve şarkı söyleme ile ilgili davranışlarında gırtlığın doğallığını ve sağlığını koruyarak, aynı zamanda seslendirilecek olan eserin dil ve müzik özelliklerini göz önünde bulundurarak, olumlu değişiklikleri oluşturma süreci olarak tanımlanabilir.

Bireysel ses eğitimi dersi öğretim programı genel amaçları, öğrencilerin;

- Konuşurken ve şarkı söylerken sesini doğru kullanmaya ilişkin temel davranışları kazanmalarını,
- Sağlıklı ses üreterek doğru, güzel konuşmalarını ve şarkı söylemelerini,
- Ses bozukluğuna sebep olan etkenleri tanıyarak ses sağlığını koruma becerisi geliştirmelerini,
- Düzeylerine uygun eserleri müzikal duyarlılıkla seslendirmelerini,
- Müzik yoluyla anlama, anlatma, dinleme ve yaratıcılık gücünü geliştirmelerini,
- Müziğin dünyada ortak bir dil olduğu bilincini kazanmalarını,
- Müzik eğitimi yoluyla Türk toplumunun sosyo-kültürel gelişimine katkıda bulunmalarını,
- Türk müziği ve evrensel müzik eserlerinden bir dağarcık oluşturmalarını,
- Çalışmalarında zamanı verimli kullanma alışkanlığı kazanmalarını,
- Bireysel ve grup çalışmalarında sorumluluk bilinci geliştirmelerini,
- Bilinçli bir müzik dinleyicisi olma becerisi kazanmalarını,
- Müzik aracılığıyla insanlar arasındaki kültürel etkileşim ve iletişim becerilerini geliştirmelerini,
- Atatürk'ün müziğine ilişkin görüşlerini değerlendirmelerini,
- Ülkemizi ulusal ve uluslararası müzik etkinliklerinde temsil etmelerini,
- Müzik yoluyla millî birlik ve beraberlik bilinci geliştirmelerini amaçlamaktadır (MEB,2008).

"Ses; kulağın iletmesiyle beyni uyarıcı etkiyi sağlayan fiziksel bir olaydır. Sesin var olabilmesi için bu etkiyi yaratan bir kaynak, uyarıcı etkinin kulağa kadar gelmesini sağlayan ortam ve ayrıca bu etkiyi saptayacak

kulak ve beynin bulunması gerekir. Bunlardan birinin yokluğu durumunda ses de yoktur. Ses ancak bu üç öge sayesinde var olabilir” (Çevik, 1999).

Ses aynı zamanda bir iletişim aracıdır. Ses eğitiminin amaçlarından biri de bireye, eğitilmiş bir sesle güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırmak olduğuna göre güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersi öğretim sürecinde öğrencilerin, konuşurken ürettikleri sesi doğru solunum, doğru fonasyon, doğru diksiyon ve artikülasyonla oluşturmaları onların yaşamlarına aktarılması tasarlanan en önemli becerilerden biridir (MEB,2008).

“AGSL öğrencileri yaş olarak ses gelişim dönemini yaşamakta olan öğrencilerdir. Aynı zamanda seslerini solfej ve koro derslerinde sürekli olarak kullanmak durumundadırlar. Bu dönemde ses sisteminde meydana gelen değişim ve gelişimden olumsuz etkilenmemek için sesi zorlamadan, yumuşak fonasyonla ve küçük ses tonu ile ses eğitimi uygulamalarına ağırlık verilir. Böylece ses yapıları gelişirken, doğru ses üreterek kullanma alışkanlıkları kazanırlar. Bu beceri ile öğrencilerin ses sınırları içindeki tüm tonlarda eğitilmiş seslerin en önemli özelliği olan ses bütünlüğünü oluşturmaları sağlanır. Dolayısı ile mutasyon dönemi ses özelliklerinden olan sesini kontrol edememe, sesinde bütünlük ve devamlılık sağlayamama ve sesini konuşurken ve şarkı söylerken gerektiği gibi rahat kullanamama durumu ortadan kalkar”(Akbulut, 2002).

Müzik eğitimi alan bireyin yaşamında şarkı söylemenin ve konuşmanın vazgeçilmez bir unsur olduğunu düşünürsek, kendisini en iyi ifade etmenin nefesini doğru biçimde kullanma ile gerçekleştiğini anlayabiliriz.

Gerek şarkı söylerken gerek konuşurken duyulabilir ve anlaşılır olmak esastır. Bu iki faktörü etkileyen şey nefesimize ne kadar hâkim olduğumuzdur. Eğer konuşurken yeterli ses yüksekliğine sahip değilsek ve ne dediğimiz tam olarak anlaşılıyorsa nefesimizi iyi kullanmadığımızı ve bu konuda bir çalışmaya ihtiyacımız olduğunu düşünmeliyiz. Şarkı söylerken ve konuşurken uzun cümlelerin kurulamaması, sık sık nefes alarak kurulan cümlelerin kesintiye uğramasına ve ifadenin tam anlaşılmasına yol açar. Çok enerji harcadığı halde bazen ses çıkmaz, en kısa zamanda kısılır, hastalanır ve devamında acı algılamaya başlar. Bu durum konuşmak ve şarkı söylemek için hiç hoşlanılmayan bir duruma dönüşebilir. Nefes teknikleriyle nefes eğitilmesi sonucunda uzun cümleler kurabilir, çok az havayla en az enerjiyle en anlaşılır ve en duyulur ifade kabiliyeti kazanılabilir. Bozularak orijinal formundan uzaklaşan yapıyı tekrar eski formuna getirme çalışması olarak düşünebileceğimiz nefes teknikleri çalışmaları, diyaframı yeniden kazanarak ve en güzel şekilde kullanarak iletişimi en yüksek seviyeye çıkarmamızı sağlar” (Kartal,2013).

İnsan, duygu, düşünce ve coşkularını, vücudunda bulunan ses öğeleri yardımı ile söze dönüştürüp başkalarına aktarabilir. Söz, başlı başına doğal bir anlatım aracı değildir. Doğru ve etkili bir konuşmayı başarmak için emek ve çaba harcamak gerekir. Etkili ve güzel konuşma, şarkı söylemek için de gerekli olan bir beceridir.

Öğrencilerin güzel ve etkili bir konuşma becerisi kazanmaları, gerek ses sağlığı, gerekse dile hâkimiyette büyük önem taşımaktadır. Bu beceri gerçekleştirilmek için solunum destekli ve kontrollü bir ses üretilerek, diksiyon ve artikülasyon çalışmaları yapılır. Türkçeyi doğru, etkili ve güzel kullanma becerisinin, sözlü bir müzik yapısının da etkili ve güzel kullanılan bir dil ile seslendirilmesinde büyük rolü vardır. Bu beceri; sesi doğru, güzel ve etkili oluşturma, Türkçe’deki ünlü ve ünsüz sesleri doğru telaffuz etme, konuşmada (monotonluğu) tekdüzeliği engelleyen unsurları (vurgu ve durakları) doğru ve yerinde uygulama ile melodik konuşma alt becerilerini içerir (MEB,2008).

Başarılı bir konuşma için öncelikle konuşmayı sağlayan fiziksel unsurları eğitilmesi şarttır. Diksiyon, konuşmanın bu unsurlarının eğitimini sağlayan bir alandır. Bunun yanı sıra konuşma bozukluklarının fiziksel eksiklerden kaynaklanmayan şekilleri de fiziksel organların eğitimi sonucunda giderilebilir. Doğum esnasında veya daha sonra değişik rahatsızlıklardan dolayı meydana gelen fiziksel arızaların tedavisi tıp alanına girmektedir. Mesela reflüden kaynaklı konuşma kusurları tıbbi bir eksiklik söz konusu olduğundan tamamen giderilemez. Fiziksel unsurlardan meydana gelen konuşma kusurlarının en başında solunumda yapılan yanlışlıklar gelmektedir. İyi bir solunum eğitimiyle konuşma kusurlarının düzeldiği görülecektir (Temizyürek, Erdem ve Temizkan, 2012: 56)

2.Yöntem

Araştırmada durum tespitine yönelik tarama modeli esas alınarak nitel araştırma yöntemi kullanılmış, bulguların elde edilmesinde “anket” yöntemi uygulanmıştır. Anket bireylerin çeşitli konulardaki bilgi, düşünce, tutum ve davranışlar ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinde kullanılan yollardan biridir.

2.1. Araştırmanın Modeli, Evren ve Örneklem

Araştırma betimsel bir çalışma niteliği taşımakla birlikte tarama modeli kullanılarak güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerinin bireysel ses eğitimi dersi ile doğru ve etkili konuşma becerisini kavratmaya yönelik görüşleri anket yöntemi kullanılarak uygulanmış ve tüm bilgiler öğretmenlerin görüşleri birebir alıntılarla bulgular bölümünde değerlendirilmiştir.

Araştırma 2013-2014 eğitim-öğretim yılını kapsamaktadır. Evreni Türkiye'deki Güzel Sanatlar Liseleri Bireysel Ses Eğitimi dersine giren öğretmenlerdir. Örneklemi ise Bingöl, Erzurum, Kars, Malatya, Van ,Ankara, Eskişehir, Niğde, Konya, Antalya, Hatay, Mersin, Bartın, Bolu, Samsun, Trabzon, Zonguldak, Balıkesir, Bursa, Çanakkale, İstanbul, Tekirdağ, Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Uşak Güzel sanatlar liselerindeki bireysel ses eğitimi dersine giren alan öğretmenleridir.

2.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı ve Analizi

Bu araştırma nitel bir araştırma olup, veri toplama aracı olarak anket (bilgi toplama formu) uygulanmış ve araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Anketin birinci sayfasında anket hakkında kısa bilgi ve güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi öğretmenlerinin demografik bilgileri, ikinci sayfasında ise bireysel ses eğitimi dersinde doğru ve etkili konuşmaya yönelik durum saptamaya ilişkin görüşler ve uygulamalar yer almaktadır.

Anket (bilgi toplama formu) hazırlanırken alanla ilgili uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuş ve yapılan öneriler dikkate alınarak oluşturulan sorulara son şekil verilerek bilgi toplama formu hazırlanmıştır.

Bilgi toplama formunun ilk sayfasında araştırmanın amacından bahsedilmiştir. Bilgi toplama formunu dolduranların araştırma konusuyla ilgili görüşlerini saptamak amacıyla on adet açık uçlu soru yer almıştır.

Araştırmada yazılı eserlerin taranması ve incelenmesinde, internet, yayınlanmış eserler ve kütüphanelerden faydalanılmıştır

Araştırma verilerinin analizinde, içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Analiz sürecinde elde edilen veriler kodlanmış ve bireysel ses eğitimi dersi öğretmen ifadeleri bu kodlarla üst kategoriler oluşturularak belli temalar altında toplanmıştır. Bununla birlikte araştırma verileri, öğretmen ifadelerinden doğrudan alıntılar yoluyla desteklenerek sunulmuştur. Raporlaştırmada doğrudan alıntılar yapılırken her bir öğretmen için bir kod adı verilmiş (BSEÖ1: Bireysel Ses Eğitimi Öğretmeni 1 gibi), böylelikle katılımcılar gizli tutulmuştur.

2.3. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı; güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersinde yapılan çalışmalarla öğrencilere kazandırılan davranışların onların doğru ve etkili konuşmalarına etkisini ortaya çıkarmak ve bundan sonraki yapılacak araştırmalara ışık tutmaktır. Bu araştırma, güzel sanatlar liseleri, bireysel ses eğitimi dersinin öğrencilerin doğru ve etkili konuşmasına etkisi olup olmadığını ortaya çıkartması ve Türkiye'de ilk defa güzel sanatlar liselerinde yapılan bir araştırma konusu olması açısından önem taşımaktadır.

2.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma güzel sanatlar liseleri 2013-2014 eğitim-öğretim yılı 12.sınıf bireysel ses eğitimi dersi ve bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenler ile sınırlandırılmıştır.

Araştırma kapsamında oluşturulan anketleri güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi dersi öğretmenlerine uygulamak için Milli Eğitim Bakanlığı izni alınmış ve her bölgeden seçilmiş olan illere değerlendirilmesi için ulaştırılmıştır. Anketin uygulanması için seçilen iller; Doğu Anadolu bölgesinde Bingöl, Erzurum, Kars, Malatya, Van Güneydoğu Anadolu bölgesinde Gaziantep, İç Anadolu bölgesinde Ankara, Eskişehir, Niğde, Konya, Akdeniz Bölgesinde, Antalya, Hatay, Mersin, Karadeniz Bölgesinde Bartın, Bolu, Samsun, Trabzon, Zonguldak, Marmara bölgesinde Balıkesir, Bursa, Çanakkale, İstanbul, Tekirdağ, Ege bölgesinde de; Aydın, Denizli, İzmir, Kütahya, Uşak. Anketlerin illere gönderilmesi ve takip aşaması sonucunda sadece 17 güzel sanatlar lisesi bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenler anketi cevaplandırarak geri dönüş yapmışlardır. Araştırmamıza destek veren Ankara, Antalya, Balıkesir, Bolu, Bursa, Denizli, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, Kars, Kütahya, Malatya, Mersin, Niğde, Samsun, Zonguldak illerinde bulunan güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenlerinin katılmış olduğu anketler değerlendirmede kullanılmıştır.

Bireysel Ses Eğitimi dersi öğretim programı, Türkçeyi doğru kullanma, solunum tekniklerini uygulama, sesini tanıma ve doğru-etkili kullanma, ses eğitimi tekniklerine uygun olarak halk türkülerini, okul şarkılarını, Türk ve Dünya ses müziğinden değişik eserlerin seslendirilmesini kapsamaktadır. Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde öğrenim gören öğrencilere; Bireysel Ses Eğitimi dersi aracılığıyla mutasyon dönemi özellikleri de göz ardı edilmeden, doğru ve sağlıklı ses üreterek, güzel ve etkili konuşma ve şarkı söyleme, sesini doğru kullanma ve koruma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmaktadır.

2.5. Araştırmanın Bulguları ve Analizi

Araştırmanın bu bölümünde bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerimize uygulanan anketin analizleri öğretmen görüşlerine göre sıralanmıştır. Tablo 1’de öğretmenlere ait demografik bilgilerden oluşan üniversitelerin müzik bölümlerinde mezun oldukları ana dal (ana çalgı) bilgileri, Tablo 2. den (1.anket sorusunun başlangıcı) itibaren de ankette yer alan sorulara vermiş oldukları cevapların frekans ve yüzde analizleri aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 1. Güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersine giren öğretmenlerin demografik bilgiler bölümünde belirtmiş oldukları ana dalları (ana çalgı).

Ana Dal (Ana Çalgı)	Öğretmen sayısı
Şan (Ses Eğitimi)	12
Keman	2
Piyano	1
Bağlama	1
Çalgı belirtmeyen	1
Toplam	17

Tablo 1 incelendiğinde; bireysel ses eğitimi dersine giren 12 öğretmenin üniversitelerin müzik bölümü “Şan” (Ses Eğitimi) ana dalından mezun oldukları, 5 öğretmenin ise farklı ana dallardan mezun oldukları görülmüştür.

Tablo 2. “Doğru ve kontrollü bir nefes size neyi ifade ediyor?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Ses Eğitimi	(f)	%
Diyafram	7	31
Doğru solunum	4	18
Eser yorumlama	3	14
Gereklilik/gereksinim	3	14
Rahatlama	3	14
Konuşma	2	9
Toplam	22	100

Tablo 2 incelendiğinde, doğru ve kontrollü nefesin, diyaframın doğru kullanımı anlamına geldiği öğretmenler tarafından (7 öğretmen görüşü) belirtilmiştir. Doğru ve kontrollü nefes almanın ses eğitimi kategorisinde diyafram koduyla ifadesini bulan öğretmen görüşlerinin neredeyse tamamının diyafram ya da ses/konuşma eğitimiyle ilgili tanımlardan oluştuğu görülmektedir.

Diyaframla ilgili bazı öğretmen görüşleri şöyledir;

“Diyaframını iyi kullanarak uzun soluklu ve kontrollü nefes alımını ve salımını ifade ediyor.” (BSEÖ3)

“Burundan alınan nefesin diyaframa dolması ile alınan nefestir.” (BSEÖ4)

“Nefes alıp verirken göğüs yerine diyaframı hareket ettirmek, Solunumu ağız yerine burundan yapmak.”(BSEÖ9)

Doğru solunum, eser yorumlama, nefesin gerekliliği ve nefese olan gereksinim, doğru güzel ve etkili konuşmanın öncülü olduğu ve vücudun zihinsel, bedensel rahatlmasını sağlayan bir öge olduğu öğretmenler tarafından belirtilmiştir. Ses eğitimi ile ilgili öğretmenlerin bazı ifadeleri şöyledir:

“Doğru ve güzel bir ses elde edebilmek için en önemli öge solunumdur”(BSEÖ11)

“Şarkı söylerken nefesi tam anlamıyla göndermek ve sesin kaliteli olmasını sağlamak” (BSEÖ8)

Tablo 3. “Bireysel ses eğitimi çalışmalarında öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanım sizce nedir?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Temel Kazanım	(f)	%
Solunum/Nefes	12	50
Postür (Duruş)	4	17
Artikülasyon(Boğumlama)	3	12
Ses anatomisi	3	12
Farkındalık	2	9
Toplam	24	100

Tablo 3 incelendiğinde; 12 öğretmen görüşü doğrultusunda bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerinin bireysel ses eğitimi dersinde öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanımın %50'lik bir sonuçla "Solunum (nefes)" olduğu görülmüştür. Solunum ile ilgili öğretmen görüşleri şöyledir;

"Hayat nefesle başlar ve nefesle biter. İlk verilmesi gereken doğru nefes kullanımudur." (BSEÖ6)

"Ses eğitimi çalışmalarında solunum denetim ve kontrolü, öncelikli olarak kazandırılması gereken en temel davranıştır." (BSEÖ11)

Doğru duruş, artikülasyon, sesimizin yapısını tanımak ve sesimizi doğru kullanarak çalışma yapmak, ayrıca bireye ses eğitime başlamadan önce yapacağı işin öneminden bahsetmek ve kavratmak... Tablo 3' deki sorumuza aradığımız yanıtla bazı öğretmenlerimizin görüşleri şöyledir;

"Solunumun doğru olması için öncelikle doğru bir duruş gereklidir."(BSEÖ9)

"Doğru register kullanarak konuşma ve şarkı söyleme ile ilgili temel becerilerin kazandırılması. Artikülasyon, rezonans gibi." (BSEÖ15)

"Kendi ses rengini bozmadan sesine en uygun şekilde ses eğitimi almasını sağlamak."(BSEÖ5)

Tablo 4. "Diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramları size neyi ifade ediyor?" açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Doğru ve Etkili Konuşma	(f)	%
Konuşma becerisi	12	34
Ses bilgisi	9	26
Dil becerisi	6	17
Ses eğitiminde gereklilik	6	17
Uygulamada fark edilebilirlik	2	6
Toplam	35	100

Tablo 4 incelendiğinde; Diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramları 12 alan ders öğretmeni için "konuşma becerisi" anlamını ifade ettiği görülmektedir. Bireysel ses eğitimi öğretmenlerinin geneli soruları ayrı ayrı tanımsal olarak ifade etmişlerdir. Bazı öğretmen görüşleri şöyledir;

"Konuşmada akışkanlık, anlaşılabilirlik, canlılık ve noktalamalara dikkat etme gibi bir çok konuyu içinde barındıran ses eğitiminde önemli bir yeri olan kavramlardır."(BSEÖ3)

"Güzel konuşma, anlamlı okuma ve bunlara dikkat ederek parçayı güzel bir dille, vurguya dikkat ederek anlamlı hale getirmek."(BSEÖ4)

"Bütün bu kavramlar ses eğitiminin temel öğelerindedir ve temelde sesin doğru kullanılmasıyla ilgili bazı davranışların kazandırılmasındaki teknik kavramlardır." (BSEÖ14)

"Pastanın süsünü. Önemli olan pastanın kekidir. Yani nefes ve sesin oluşumu. Diğerleri bir pastanın al benisi gibi görselliğe hitap eder. Yani anlam gücünü arttıran ve eserin anlamını ortaya koyan unsurlardır." (BSEÖ6)

“Ses eğitiminde olması gerekli 3 kavram. Sesin özelliklerini bilmeden ses eğitimi yapmak mümkün değildir. Kişinin konuştuğunun anlaşılması ve iletilmesi, ağızdan çıkan kelimelerin doğru formda çıkması ve her harfin hakkının verilmesi şeklinde yorumlayabilirim.”(BSEÖ5)

Tablo 5. “Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir mi?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Ses Eğitimi -Diksiyon		(f)	%
Olumlu	Kazandırılabilir	10	43
	Uygulama	8	35
Olumsuz	Kazandırılmaz	3	13
	Süre	2	9
Toplam		23	100

Tablo 5 incelendiğinde; Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisinin kazandırılabilir ifadesi 10 öğretmen görüşü (%43) ile belirtilmiştir. Bazı öğretmenler olumlu-olumsuz ifadelerden sonra açıklamalar yapmışlardır. Soruya yönelik bazı öğretmen görüşleri şöyledir;

“Evet. Ses eğitiminin esas amacı konuşurken ve şarkı söylerken doğru, güzel ve etkili kullanmaya yönelik verilen bir eğitimi olduğu için, sesiyle müzik yapan bireylere seslerini müziğinde gereklerine göre oluşturup, kullanmaları konusunda eğitim verilir. Bu doğrultuda BSE dersi ile; her hangi ses ve konuşma bozuklukların tedavisinde ve konuşmada doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabiliriz.”(BSEÖ11)

“Elbette. Amacımız zaten gençlerimizin sadece şarkı söylerken değil, konuşurken de seslerini doğru, güzel ve etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamaktır.” (BSEÖ3)

“Evet, belli oranda nihayetinde ses eğitiminin içinde olan bir alandır öğrenciye sesini doğru etkili ve güzel konuşma becerisi kazandırılabilir. Ama konuşma ve şarkı söylemede teknik farklılıkların olduğunu düşünüyorum.” (BSEÖ14)

Tablo 6. “Yukarıdaki (Tablo 5) soruya cevabınız olumsuz ise sebebini açıklar mısınız?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

BSE dersi uygulaması	(f)	%
Müfredat	4	50
Ders saati	3	38
Öğrenilebilirlik	1	12
Toplam	8	100

Tablo 6 incelendiğinde; Tablo 5’deki “Bireysel ses eğitimi dersi ile öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir mi?” sorusuna öğretmenlerin yanıtının olumsuz olması sonucundaki sebebini açıklar mısınız yanıtına %50’lik (4 öğretmen görüşü) bir oranda müfredat programı kaynaklı ifadenin yer aldığı görülmüştür. Öğretmen görüşleri incelendiğinde tablo4 de olumlu görüş bildiren öğretmenlerin, tablo 5’de uygulamadaki eksiklerinin olumsuzluk sebebini ayrıca açıklamışlardır. Tablo 6’ya yönelik öğretmen görüşleri şöyledir;

“Olumsuz olması için tek neden onların bu son senelerinde üniversite sınavlarına odaklanmaları, dersane peşinde koşmak zorunda bırakılmaları ve derslere devamsızlık yaparak okuldan uzaklaşmalarıdır. Bu ise tamamıyla bir sistem hatasıdır. Eğitim sistemimizdeki birçok hatadan yalnızca biri.”(BSEÖ3)

“Bu ders 12 sınıfta verilmeye başlıyor. Öğrenciler rapor alıyorlar, yeterince ilgilenecek zaman kalmıyor.”(BSEÖ4)

“Sadece müzik 12 sınıfında 1 saat olan bu derste ses açma çalışması yapılabilir onun dışında adı bireysel olan bu dersin 1 saat olması ve yeni gelen mz9 sınıfından itibaren mezun olana kadar işlenememesi gibi etkenler dersin verimliliğini düşürmekte.” (BSEÖ12)

“30 kişiyle aynı anda yapılan bir saat bireysel ses eğitimi dersiyse bu disiplinler öğrenciye kazandırılmaz.”(BSEÖ2)

Tablo 7. “Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrencilerinize tam anlamı ile kavrettiğinizi düşünüyor musunuz?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Konuşma becerisi	Diksiyon öğretimi	(f)	%
Olumsuz	Kavratamama	10	33
	Yetersiz ders saati	9	30
Olumlu	Kavratabilme	6	20
	Çevre faktörü (şive)	4	14
	Bilgi eksikliği	1	3
Toplam		30	100

Tablo 7 incelendiğinde; “Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrencilerinize tam anlamı ile kavrettiğinizi düşünüyor musunuz?” Olumlu ve olumsuz net görüşlerle birlikte, bazı ders eğitmeni tarafından sebepleri açıklanarak şöyle ifade edilmiştir;

“İlgili çalışmaları yapıyoruz ama 1 ders saati içinde birden fazla öğrenci olduğu zaman sıkıntı yaşıyoruz” (BSEÖ13)

“Hayır, düşünmüyorum. Üç öğrenci, 40 dakikalık derse giriyorlar. Bazılarında bedensel gevşeme egzersizleri yaptırıyorum, nefes çalışması, ses açma derken güzel ve etkili konuşmak üstüne çok eğilemiyorum.”(BSEÖ4)

“Bu konuyu bireysel ses eğitimi dersinde zaman yetersizliğinden dolayı genellikle Koro dersi içerisinde halletmeye çalışan bir öğretmenim.”(BSEÖ12)

“Doğru, güzel ve etkili konuşmayı tam anlamı ile kavratmaya çalışıyorum. Çoğunluk üzerinde etkili oluyor fakat tamamına etki etmek mümkün değil.”(BSEÖ16)

“Hayır, belli nedenleri var bunlar desin asıl amacının sadece bu olmadığı, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, yöre ağzı şive, konuşma bozuklukları, ders saatinin az olmasını da sorunlar arasında sıralayabiliriz.” (BSEÖ14)

Tablo 8. “Ses eğitimcisi olarak öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına neler yapmaktasınız?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Diksiyon uygulama çalışması	(f)	%
Bireysel Yöntem	12	40
Teknik bilgi/Çalışma	5	17
Fonetik yaklaşım	5	17
Model olma	3	10
Öz güven	2	6.5
Yöresel faktör	2	6.5
Bilgi alış-verişi	1	3
Toplam	30	100

Tablo 8 incelendiğinde; “Ses eğitimcisi olarak öğrenciye doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına (12 öğretmen görüşü) ses eğitimcilerinin farklı yöntemler kullandıkları görülmüştür. Doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmada öğretmen görüşleri şöyledir:

“Derslere başlarken öncelikle doğru konuşulması gerektiğini vurgulayıp, çeşitli konularda yazılar, şiirler, hikâye ve masallar araştırarak derste kullanılması yönünde öğrenciye ödevler veriyorum. Daha sonra bunları türlerine göre yaşayarak veya yaşatarak okutuyorum.” (BSEÖ8)

“Konuşma şeklinin hayatımızdaki önemi ve gerekliliği hakkında bilgiler veriyorum. Daha sonra doğru, güzel ve etkili konuşmak için yapacağımız çalışmalarındaki kavramların tanımını yaparak örneklendiriyorum. Konu ile ilgili video, slayt vb. dokümanlardan yararlanıyorum.”(BSEÖ9)

“Artikülasyon eğitimine dikkat ediyorum.”(BSEÖ7)

“Öğrenciye öncelikle güven verilmelidir. Kendi yetenek ve becerilerinin farkına varmalı ve bu güç ile güven oluşturmalı. Güven üstüne dilediğiniz eğitimi verebilirsiniz.”(BSEÖ6)

Tablo 1. “Diksiyon eğitimi bireysel ses eğitimi dersini uygulamak için gerekli midir?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Diksiyonun gerekliliği	(f)	%
Olumlu		
Gerekli	17	63
Konuşmada	6	22
Eser yorumlamada	4	15
Toplam	27	100

Tablo 9 incelendiğinde; Bireysel ses eğitimi dersini uygulama da diksiyonun önemi %63 oranında (12 öğretmen görüşü) gerekli görülmüştür. Olumlu ifadelerin yer aldığı tablo8’de gereklilik sebebini belirten

öğretmenler de olmuştur. Diksiyonun konuşmada ve eser yorumlamada gerekliliğini ifade eden bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

“Gereklidir. Öğrenci seslendirdiği eserin hakkını tam verebilmesi için doğru telaffuz gereklidir.” (BSEÖ6)

“Kesinlikle gereklidir. Çünkü ses eğitiminin her tonda homojen ve aynı kalitede ses üretilmesi için sözlerin anlaşılır olması ve artikülasyona gereken önemin verilmesi gerekmektedir.”(BSEÖ11)

“Gereklidir. Bu dersi şan dersinden ayıran en önemli şey budur bence. Sesimizi her yönden eğitmeliyiz. Eseri anlamlandırabilmek için dilimizi en iyi şekilde kullanmalıyız. Böylece duyguyu karşıdaki kişiye en iyi şekilde aktarabiliriz. İstenmeyen durumlara düşmemek için kesinlikle diksiyonumuza dikkat etmeliyiz.”(BSEÖ4)

“Bireysel ses eğitimi sadece şarkı söyleme dersi olmadığından(genel algı bu yönde) doğru, güzel ve etkili konuşmayı kavratmak adına diksiyon eğitimi çok önemli bir yer tutmaktadır.” (BSEÖ16)

“Kesinlikle gerekli. Çünkü doğru şarkı söylemek için, öncelikle doğru ve anlaşılır konuşmak gerekli.”(BSEÖ8)

Tablo 10. “Yöresel ağız, konuşma kusurları (kekemelik, pelteklik, telaffuz) sorunu yaşayan öğrencileriniz mevcut ise bireysel ses eğitimi dersinde sorun yaşıyor musunuz? Bu öğrencilerinize özel uygulamalarınız var mı?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri.

Konuşma sorunları	(f)	%
Artikülasyon çalışması	6	30
Yöresel ifade kullanımı	6	30
Konuşma sorunu	3	15
Zihinsel düşünme	3	15
Yönlendirme	2	10
Toplam	20	100

Tablo 10 incelendiğinde; Yöresel ağız, konuşma kusurlarının, konuşma kusurları kategorisinde ele alınıp bu konuda sorunun olup olmadığı ayrıca olan sorunları gidermeye yönelik yapılan çalışmaların neler olduğu ses eğitimi öğretmenleri tarafından vurgulanmıştır. Konuya ilişkin bazı öğretmen görüşleri şöyledir:

“Evet, hem bulunduğumuz yöreden kaynaklı hem de öğrencinin ergenlik döneminde olmasından dolayı sorunlar yaşıyoruz. Belli oranda ilgileniyorum.” (BSEÖ14)

“Yaşadığımız kent itibarıyla çok fazla şiveli öğrenci gelmemekte. Fakat bir dönem konuşma bozukluğu olan öğrencimizle özel çalışarak, normalde kekemelik yaşamasına rağmen konuşmalarında ezgiyi düşünerek ifade gücünü arttırdık. Yani konuşma sırasında cümlelerini müzik cümlesi gibi düşünerek kafasında ezgi belirliyor ve ritmik konuşarak kekemeliği %60 oranında yok ettik.” (BSEÖ6)

“Sayıları çok olmamakla birlikte bu sorunlardan bazılarını yaşayan öğrencilerim var. Bu şekilde olan öğrencilerime harflerin telaffuzları ile ilgili çalışmalar yaptırıyorum. Anlatma çalışmaları” yaptırıyorum.(öğrenciler

Tablo 11. “Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için sizce neler yapılmalıdır?” açık uçlu sorusuna ilişkin öğretmen görüşleri ve bu görüşlerin yüzde ve frekans değerleri.

Yöntem/Uygulama	(f)	%
Fonetik	10	37
Eğitmenin rolü	9	33
Gereklilik / Farkındalık	4	15
Ders süresi	2	7,5
Nefes	2	7,5
Toplam	27	100

Tablo 11 incelendiğinde; Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmada Yöntem/uygulama kategorisinde genel olarak fonetik bilgi ve eğitmenin rolünün, gerekliliği ses eğitimi öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir. Konuya ilişkin öğretmen görüşleri şöyledir:

“Bireysel ses eğitimi dersinde doğru, güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için en etkili yöntem ders öğretmenin doğru, güzel ve etkili konuşma becerisini kendisinin de uygulayıp, örnek olmasıdır. Diğer maddeler bundan sonra uygulanmalıdır.” (BSEÖ16)

“Öncelikle üniversitelerde bu ders hakkında öğretmenlere öğretilmeli. Bunun önemi öğrenciye anlatılmalı, haber metinleri ve edebi piyesler okunması istenilebilir.” (BSEÖ4)

“Her şeyden önemlisi doğru bir rehber ihtiyacı var. Ses eğitimcisi bir örnek teşkil etmelidir. Her harfin fonetik özellikleri incelenmeli ve öğrencinin tam veremediği sesler tespit edilmeli. Duruma göre tekerlemeler ve düz metinler etkili olmaktadır.” (BSEÖ6)

“Artikülasyon çiğneme perde taşıma vb. pek çok teknik.” (BSEÖ15)

“Konuşmada nefes ve rahatlığın önemi kavratılmalıdır.” (BSEÖ13)

“Fonetik kurallar ve tonlama çalıştırılmalıdır.” (BSEÖ2)

“Ders saatini arttırmak.” (BSEÖ7)

3.Sonuç

Anket analizine göre sorulara verilen cevaplar tek tek incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

1. Doğru ve kontrollü nefes konusunda öğretmen görüşleri tanımsal olsa da diyaframdan alınan nefes, konuşma ve şarkı söylemede ilk öğrenilmesi gereken kavramdır sonucunu çıkarmıştır.
2. Bireysel ses eğitimi çalışmaları ile öğrenciye kazandırılması gereken ilk kazanımın doğru duruş (postür) ve doğru solunum olması gerektiği tüm öğretmenlerimizin hemfikridir. Ses eğitimi öğretmeni, dersin başlangıcında öğrenciye kazandırılması gereken ilk davranışın doğru duruş ve doğru solunum olması gerektiğini çok iyi bilmesi gerekir. “Doğru ve düzenli bir nefes ses tekniğinin temel taşıdır” (Egüz,1991: 21) Yanlış alınan nefes, düzeltilmeden şarkı söyleme eylemi başlarsa, bu bireyde kalıcı nefes sorununu ortaya çıkaracaktır. Yanlış öğrenilmiş bilgileri düzeltmek çok zordur. Eğitici iyi bir takip ve çalışma ile yanlış nefes sorunlarını çözecektir.

3. Tablo 4'deki görüşlere göre diksiyon, artikülasyon ve fonetik kavramlarla konuşma becerisi, ses bilgisi, dil becerisi ve temel ses eğitiminde uygulanan kavramlar olarak ifade edilmiştir. Bir öğretmenimiz bu kavramlarla ilgili sonuca ulaşamadığımız kavramlar ifadesini kullanmıştır. Güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi dersinin 1 ders saati (40 dk) oluşu ve birebir derslerin yapılamaması ses eğitiminde ve konuşma eğitiminde gerekli olan bu üç kavramın her bir öğrenci ile sağlıklı yapılamadığı sonucuna varılmıştır.
4. Etkili ve inandırıcı konuşma için gerekli olan ilk şart iyi kullanılabilen, iyi eğitilmiş bir sestir (Kartal,2013: 65). Bireysel ses eğitimi dersi ile doğru güzel ve etkili konuşma becerisi kazandırılabilir görüşünün yanında ders süresinin yetersizliğinden dolayı kazandırılmayacağı öğretmen görüşü de çıkan sonuçlar arasındadır.
5. Ses eğitiminin bir kişiye verilmesine "Bireysel ses eğitimi" diyoruz. Güzel sanatlar liselerinde bireysel ses eğitimi adı altında geçen ders ise ne yazık ki bir öğrenci ile yapılamamaktadır. Ders süresinin yetersizliğinden dolayı dersler iki, üç hatta daha fazla gruplarla yani koro dersi gibi yapılmaktadır. Öğrencilerin derse toplu bir şekilde girdiği düşünülürken 40 dakikalık olan ders saatinde her bir öğrenci ile haftada 10 maksimum 15 dakika ders yapılabilmektedir. Güzel sanatlar liseleri bireysel ses eğitimi ders program içeriği düşünülürken öğrenciye nefes çalışması yaptırılıp dersin sona erdiği görülmektedir. Bedensel gevşeme, ses egzersizleri, eser yorumlama, doğru ve etkili konuşma çalışmaları 10 dakikalık kısa bir zaman diliminde öğrenciye ne derece verilmektedir acaba? Türkiye de güzel sanatlar liselerinde bulunan ses eğitimcileri ile yapılan görüşmelerde ders saati süresinin yetersizliğinden dolayı dersin sağlıklı işlenemediği belirtilmektedir. Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisinin kavratılmama sebebi olarak ders süresinin yetersizliği sonucuna varılmıştır.
6. Doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrenciye kavratamama sebebi olarak çevre faktörü, öğrencinin günlük konuşma dilini okul içine taşıması, ders süresinin yetersizliği, üniversiteden öğretmenin mezun olurken yeterli donanıma sahip olmadan mezun oluşu, ilk önce öğretmenin sağlam bir donanıma sahip olması gerektiği sonucu yanında, doğru güzel ve etkili konuşmayı öğrenciye kavratıldığını düşünen birkaç öğretmenin de olduğu çıkan sonuçlar arasındadır.
7. Ses eğitimcisi olarak bireye doğru güzel ve etkili konuşmayı kavratmada, tekerleme ezberletme, söyletme, sohbet etme, etkinliklerde görev verme, konu anlattırma, konuyu tiyatro etkinliğine dönüştürme, teknik kavramlarla açıklayarak bilinçlendirme gibi farklı bireysel yöntemler kullanıldığı, öğretmenin öğrenciye konuşması ile örnek olması, öğrenciye özgüven aşılması, okuldaki diğer ders öğretmenleri ve uzmanlarla işbirliğine gidilmesi gerektiği sonuçları ortaya çıkmıştır.
8. Bireysel ses eğitimi dersini uygulamada diksiyonun gerekliliği konusunda tüm öğretmenlerimizin hem fikir olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Diksiyon konuşma sanatıdır. Çeşitli sesler aracılığı ile vurgu, tonlama, hız özelliklerini de kullanarak konuşmanın bestelenmesidir. Diksiyonun kapsamı içinde ses, nefes, artikülasyon, fonetik konuları vardır. Bütün alt yapı hazırlıklarının yapıldıktan sonra, o malzemelerin boyut kazanmasıdır. İlk önce nefes ve ses sorununun, sonra artikülasyon sorunun, sonra da söyleyiş sorunlarının giderilip onları belli kıvama getirdikten sonra diksiyon devreye girer (Gürzap,2003: 105). Diksiyon eğitimini ses eğitiminin oluşumunda olmazsa olmaz kavramlardan biridir.
9. Yöresel konuşma, günlük dilin derste kullanımı, almış olduğu eğitimin, kazanımın farkında olamama ve artikülasyon bozukluğu bazı güzel sanatlarda bireysel ses eğitimi öğretmenlerinin karşılaştığı sorun olarak ortaya çıkmış, sorunları yaşayan öğrencilere öğretmenlerin bilgi, deneyim, yöntem ve uygulamalarıyla çözüm getirdikleri, bireysel ses eğitimi dersinde yapılan uygulamalarla öğrencilerin konuşma kusurlarının tamamen çözüldüğü ileri boyutta olan konuşma kusurları için, konusunda deneyimli uzmanlara öğrencileri yönlendirdikleri çıkan sonuçlar arasındadır. Konuşma kusurlarını tedavi etmede kullanılan nefes, ses egzersizleri, artikülasyon çalışmalarını uygulamada izlenecek yol ve metod konusunda öğretmen iyi bir donanıma sahip olmalıdır. Baştan sağma öğrenilmiş yanlış bilgilerle sorunun çözümünü sağlanmaya çalışılırken, yanlış yapılan uygulamalarla öğrencinin sesinde kalıcı hasarlara sebep olunabilir. Bu iş konusunda, iyi bilgi donanımına sahip olmamız gerektiği unutulmaması gereken en önemli kavramlardan biridir.

10. Bireysel ses eğitimi dersinde doğru güzel ve etkili konuşma becerisini öğrenciye tam anlamı ile kavratmak için; öğretmenin konuşması ile öğrenciye örnek olması, branşında iyi bir donanıma sahip olması, Türk dilinin fonetik yapısını doğru kurallarla öğretmesi, bireye yapacağı işin farkındalığını kavratarak kitap okuma alışkanlığının da kazandırılması, diksiyon dersi olarak ayrı bir dersin müfredatta olması gerektiği sonucu yanında, ders saatinin az oluşu ile öğrenciye kavratılamayacağı görüşünü savunan öğretmenlerimizin de olduğu çıkan sonuçlar arasındadır.

4.Öneriler

1. Bu sonuçtan yola çıkılarak, mesleki müzik eğitimi veren güzel sanatlar liselerindeki bireysel ses eğitimi ders öğretmenlerinin alanlarında uzman kişilerden oluşturulması, ses eğitimi konusunda donanımlı olmayan kişilerin bu derse girmemesi gerektiği unutulmamalı ve bu konuda hassas olunmalıdır.
2. Öğrencinin seviyesi ve ses değişimi dönemi dikkate alınarak, ses sınırı zorlanmadan uygun egzersizlerle özgün çalışmalar uygulanmalıdır.
3. Okullardaki ilgili alan öğretmenleri ile ortak görüşme sonucu doğru ve etkili konuşma becerisi çalışmaları yapılmalı, hatta ses eğitimi yanında diksiyon dersi ayrıca müfredat programına dâhil edilmelidir.
4. Doğru ve etkili konuşma becerisini iyi kavratmalı, ses eğitimi içinde konuşma eğitiminin önemi öğrenciye kavratılmalıdır. Sesini doğru kullanan ve Türkçeyi güzel konuşan bireyler, konuşma eğitimiyle birlikte ses eğitiminde de yer alan nefes ve ses tekniklerini en iyi şekilde kullanacaklardır. Birbirini tamamlayan iki eğitim de sesi en doğru biçimde kullanmayı amaçlamaktadır.
5. Bireysel ses eğitimi ders saati imkânlar doğrultusunda artı çalışmalarla kesinlikle çoğaltılmalı, ders saatinin yetersizliği ve dersin her bir öğrenci ile yapılması gerektiği konusunda ilgili birimlerin uzman görüşü alarak ders programlarını oluşturması gerekmektedir.
6. Bireysel Ses Eğitimi dersi sadece 12. Sınıfta olmamalı, dersin önceki sınıflarda öğretiminin gerekliliği ilgili birimlere anlatılmalıdır.
7. Bu çalışmanın öğrenci görüşleri doğrultusunda farklı boyutları araştırma konusu olarak düşünülebilir. Farklı özgün tekniklerle konuşma bozukluğu, yaşayan öğrencilere iyi bir rehber olunmalı, gerekli durumlarda uzman kişilere yönlendirilmelidir.
8. Güzel şarkı söylemenin yolu, doğru ve güzel konuşmadan geçer. Konuşma yetisi doğuştan getirilir fakat doğru ve etkili konuşma eğitim ile elde edilen bir beceridir. Etkili ve güzel konuşma eğitiminin geliştirilmesi bireylerin toplum halinde yaşamalarında çok büyük bir öneme sahiptir. Bu sebepten dolayı konuşma becerisinin geliştirilmesinde eğitimcilere büyük sorumluluk düşmektedir. Ses eğitim uzmanının bireye sesini doğru, güzel ve etkili kullanmada önemli bir model olduğu unutulmamalı, eğitimcinin bu konuda bilgi ve deneyime sahip olması gerekmektedir. Yanlış uygulamalar bireyin sesini kaybetmesine sebep olacaktır.
9. İyi bir eğitimci ne olursa olsun alanında kendini geliştirmeli, öğrenciye doğru Türkçe ile konuşarak örnek olduğunu asla unutmamalı, her konuda araştırmacı ve çözüm önerileri üreten bir uzman olmalıdır.

Kaynakça

1. AKBULUT, Y. (2002).“*Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri İçin Koro Ders Kitabı Hazırlık Sınıfı* ” Ankara :Akşam Sanat Okulu Matbaası.
2. ÇEVİK, S. (1999). “*Koro Eğitimi ve Yönetim Teknikleri*” Ankara: Yurt renkleri Yayınevi.
3. EGÜZ, S. (1991).“*Toplu Ses Eğitimi I*” Ankara, Ayyıldız Matbaacılık.
4. GÜRZAP C. (2003). “*Konuşan İnsan*” İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
5. KARTAL, M. (2013).“*Nefes Teknikleri*” İstanbul, Ray Yayıncılık.
6. KARTAL, M. (2013).“*Ses Teknikleri*” İstanbul, Ray Yayıncılık.
7. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (2008) “*Bireysel Ses Eğitimi Dersi Öğretim Programı*” Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
8. ÖMÜR, M. (2004). “*Sesin Peşinde*” İstanbul: Pan Yayıncılık.

9. SABAR, G.(2008). "*Sesimiz Eğitimi ve Korunması*" İstanbul: Pan Yayıncılık.
10. Temizyürek, F, Erdem, İ. ve Temizkan, M. (2012). *Konuşma Eğitimi*. 3. Baskı. Ankara: Pegem Akademi.
11. TÖREYİN, A.M. (2008). "*Ses Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yöntemler*" Ankara: Sözkese Matbaacılık.